ומנודה שהתירו לו חכמים וכן מי שנשאל לחכם והותר, המטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחות הספג, הזבין, והזבות, והנדות, והיולדות, וכל העולין מטומאה לטהרה הרי אלו מותרין ושאר כל אדם אסורין: **גמ'** ושאר כל אדם מאי טעמא אסורין? כדתנן *אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין לספר ולכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת ואמר *רבה בר בר חנה אמר ר' אלעזר מ"ט כדי שלא יכנסו למשמרתן כשהן מנוולין, הכא נמי כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין בעי ר' זירא אבדה לו אבידה ערב הרגל: כיון דאנים מותר או דלמא כיון דלא מוכחא מילתא לא אמר אביי *יאמרו כל הסריקין אסורין סריקי בייתוס מותרין, ולטעמיך הא דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן *כל מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד התם נמי יאמרו כל הסריקין אסורין סריקי בייתוס מותרין? הא אתמר עלה אמר מר בר רב אשי איזורו מוכיח עליו רב אשי מתני בעי ר' זירא אומן שאבדה לו אבידה ערב הרגל מהו: כיון דאומן הוא מוכחא מילתא או דלמא כיון דלא מוכחא מילתא בי הנך לא? תיקו: ממדינת הים: מתניתין דלא כר' יהודה דתניא *ר' יהודה אומר הבא ממדינת הים לא יגלח מפני שיצא שלא ברשות אמר רבא: לשוט, דברי הכל אסור, למזונות דברי הכל מותר, לא נחלקו אלא להרויחא: מר מדמי ליה כלשוט ומר מדמי ליה כלמזונות מיתיבי אמר ר' *נראין דברי ר' יהודה כשיצא שלא ברשות ודברי חכמים כשיצא ברשות מאי שלא ברשות אילימא לשוט, והאמרת דברי הכל אסור, ואלא למזונות והאמרת דברי הכל מותר אלא פשיטא להרויחא אימא סיפא נראין דברי חכמים כשיצא ברשות מאי ברשות אילימא למזונות הא אמרת דברי הכל מותר ואלא להרויחא והא אמרת נראין דברי רבי יהודה בהא? הכי קאמר נראין דברי ר' יהודה לרבנן כשיצא שלא ברשות ומאי ניהו לשוט שאפילו חכמים לא נחלקו עליו אלא להרויחא אבל לשוט מודו ליה ונראין דברי רבנן לר' יהודה כשיצא ברשות ומאי ניהו למזונות שאפילו רבי יהודה לא נחלק עליהם אלא להרויחא אבל למזונות מודה להו אמר שמואל: קטן הנולד במועד מותר לגלח במועד שאין לך בית האסורין גדול מזה, במועד אין מעיקרא לא, מתיב ר' פנחס *כל אלו שאמרו מותר לגלח במועד מותר לגלח בימי אבלו הא אסור לגלח במועד אסור לגלח בימי אבלו'

ואי

גמ' הכי גרסינן ושאר כל אדם מאי טעמא אסורין כדתנן אנשי משמר כו' ואמר רבה בר בר חנה כו' עד כשהן מנוולים · ומאן דמתרשל ולא גילח מקמי רגל ומטי זמן עלייהו לגלח ברגל החמירו רבנן הואיל ולא מזרזי נפשייהו לספר מקמי רגל דלא להוי ברגל מנוולין, אם היו מגלחין במועד לא היו מגלחים לפני המועד ונכנסין לרגל כשהן מנוולין: **אבדה לו אבידה ·** שלא היה לו פנאי לגלח קודם הרגל: **דלא מוכחא מילתא ·** דלא ידעי כולי עלמא דאנוס היה אלא יאמרו הוא מכוין להשהות עד המועד: **יאמרו כל הסריקין אסורין וכו' ·** כלומר דבייתוס היה יכול לסרוק חלותיו בלי שהות לפי שהיה לו דפוס ואעפ"כ אסרו משום דאמרי כל הסריקים כו' הכא נמי כיון דלא מיגליא לכולי עלמא אונסיה יאמרו "כולי עלמא אסורין לגלח וזה מותר": **מי שאין לו אלא חלוק אחד ·** נמי לאו מוכחא מילתא לכולי עלמא: **איזורו מוכיח עליו ·** דמי שאין לו אלא חלוק אחד פושטו ומתעטף במקטרינו וחוגרו באיזורו ועומד ומכבס החלוק ומודיע לכל שאין לו אלא חלוק אחד: **אומן ·** כגון ספר שהכל באים אצלו ערב הרגל ורואים שאבדה לו אבידה ואנוס הוא ואינו יכול לספר עצמו: **בי הנך ·** דמתניתין דקתני מגלחין דמידע לכל: **מפני שיצא שלא ברשות ·** כלומר הואיל ולא יצא ברשות אחרים אלא ברצון עצמו לאו אנוס הוא: **לשוט ·** אם יצא שלא לצורך ולא יצא אלא כדי לשוט בעולם ולראותו וחזר במועד: **דברי הכל אסור ·** לגלח במועד: **למזונות ·** שיצא לחזר אחר מזונות שאין לו מזונות וחזר במועד אחריכן דברי הכל מותר לגלח במועד לפי שיצא באונס: **להרויחא.** שיש לו נכסים הרבה ויצא כדי להרויח יותר: **נראין לי דברי רבי יהודה ·** לאסר בגילוח לבא ממדינת הים כשיצא שלא ברשות: **ודברי חכמים ·** המתירין כשיצא ברשות: **אילימא לשוט ·** דקאמר רבי "נראין דברי ר"י" ביצא לשוט דהיינו שלא ברשות הא אמרת וכו' ומאי נראין דברי רבי יהודה הלא שניהם מודים בה אלא פשיטא להרווחא ואשמעינן דנראין לו דברי ר' יהודה שאוסר בגילוח: **והא נראין דברי רבי יהודה בהא ·** וקשיא דרבי אדרבי דברישא נראה לו דברי ר"י לאסר בהרווחא ובסיפא נראה לו דברי חכמים דמתירין הרווחא אלא ודאי איכא למשמע מהכא דלאו הכי הוא כדקאמרת דבלשוט ובמזונות פליגי: **ה"ק ·** לאו היתר דידיה אשמעינן ולא רווחא תני קאמר אלא פלוגתייהו קמ"ל במאי פליגי נראין דברי ר"י האוסר לחכמים וכו': **קטן הנולד במועד ·** ולו שערות גדולים מותר לגלח במועד שער ראשו המלוערו: **שאין לך בית האסורין גדול מזה ·** ממעי אמו שהיה שם ואנוס הוא: **מעיקרא לא ·** דאם נולד קודם הרגל אינו מגלח ברגל הואיל והיה יכול לגלח קודם הרגל:

ואי

ומנודה וכו' ושנשאל · בירושל' מקשה (א) הני למה התירו והלא פשע שלא בא לפני המועד לפני חכמים להתיר לו ומשני שכלו לו שלשים יום של נדוי במועד דאין נדוי פחות משלשים יום וכן מי שנשאל לחכם מוקי לה כשבא בחול המועד אי נמי לפני המועד לא מצאו (ב) (בו) פתח, וגילוח הראש נמי אסור במועד דהא אמר בגמ' שלא יכנסו לרגל מנוולין ואין לך ניוול גדול מזה ושמא לא קאי טעמא בגמרא אלא אשארא אבל גילוח של ראשו אסור משום מלאכה אפילו במקום אונס ושאר גילוח דבעי בגמרא מאי טעמא אסורין והיינו גילוח של יפוי דהוה לך למישרי לצורך המועד אע"פ שהיא מלאכה אבל גילוח כל הראש אסור משום מלאכה והכי (ג) כגון נזיר ומצורע הוא דשרי משום מצוה ולפי זה אסור לגלח ראשו במועד ועוד יש לפרש שנראה שמותר לגלח ראשו במועד וא"ת מאי קא משמע לן נזיר ומצורע יש לומר דס"ד דאסור שלא ישהו קרבנותיהן קא משמע לן דשרי ואי מיירי הכא בשלא היה להן פנאי דוקא והוא כדבעי למימר בגמרא יש לומר דהכי קאמר דנזיר ומצורע העולין מטומאה לטהרה דוקא שעולין עתה אבל עולין מטומאה לטהרה מקודם רגל אסורין:

ושאר כל אדם מאי טעמא אסורין · אע"פ שהוא מלאכה היה לנו להתירה לצורך המועד (ד) א"נ [אף] שיש מלאכות אסורות במועד שאין בהן טורח כגון פרקמטיא מכל מקום זה שהוא ליפוי ראוי להתיר לכבוד מועד ויש מפרשים דקאי על גילוח הראש דאסרינן משום טירחא מכל מקום מקשה דהיה לו להתיר לצורך המועד ואין זה (ה) (טעה) לפי מה שפירש' המשנה דגילוח כל הראש מלאכה גמורה ואסור:

שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו במועד · ואם תאמר היאך יכבסנו במועד אם כן ישאר במועד בלא חלוק בשעת כיבוס כמו כן היה יכול לכבס קודם המועד ויהיה בלא חלוק בשעת כיבוס וכי תימא כשכבסו קודם מועד ומשום הכי מותר לכבסו במועד א"כ תרתי כמי אם יתלכלכו למה נאסור לו והלא לא פשע וי"ל דדי לו בשתי חלוקין אחד ליו"ט ראשון ואחד לי"ט אחרון בירושלמי אמרו בגדי קטנים מותר לכבסן במועד דניכרים שהם קטנים ומלוכלכין כמי שאין לו אלא חלוק אחד (ו):

אומן שאבדה לו אבידה ערב הרגל · פירש בקונטרס דבאומן מבעי' ליה אבל בני העיר אע"פ שאין להם (ז) אומן אחד לא מיבעיא ליה דפשיטא דאסורים יש להסתפק אם חלה ונתרפא' אם מותר לגלח אם מוכחא מילתא כי הגי:

מתני' דלא כר"י · תימה לוקמא אפילו כר"י ולמזונות אפי' רבי יהודה מודה ושמא כיון דקתני ר"י אומר הבא וכו' משמע שבא לחלוק על המשנה:

אלא להרווחא והא אמרת נראין דברי ר"י בהא · נראה דל"ג ועוד מכלל דפליגי רבנן אפילו למזונות ובההיא פ"ק דשחיטת חולין (דף יב·) (ח) נראין דברי רבי יהודה שמלאה באספה ל"ג ועוד:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ז מהלכות י"ט הלכה כא טוש"ע א"ח סי' תקלד סעיף א:

ד ב מיי' שם:

ה ג ד מיי' פ"ז מהל' כלי המקדש הלכה יא ופ"ז מהל' י"ט הל' יט ופ"א מהל' ביאת מקדש הלכה יב:

ו ה מיי' פ"ז מהלכות י"ט הל' יח טוש"ע א"ח סי' תקלא סעיף ד:

רבינו חננאל

ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית האסורין כו'. מ"ט כדתנן אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין לספר ולכבס ואמרינן מה טעם שלא יכנסו למשמרתן מנוולין דכיון דיודעין דאסורין לכבס אף הן מספרין ומכבסין מקודם ונכנסין מתוקנין ומגוהצין. הכא נמי כדי שלאיכנסו לרגל מנוולין. בעי ר' ירמיה אבדה לו אבידה ערב הרגל כיון דטרוד הוא באבידתו אנוס הוא ומותר לספר ולכבס במועד או דלמא כיון דלא מוכחא מלתא כמו השביה ובית האסורים לא. ועלתה בתיקו. פירוש יאמרו כל הסריקין אסורין כו' הא לגבי מצה בפסח איתמר דאסרו רבנן לעשות מצות סרוקות מפני שהאשה שוהה עליהן ומחמצתן ואסרו בייתוס עושה בדפוס שאין שם שהייה אלא בפעם אחת קובעה בדפוס ונמצאת המצה מצויירת. ומתמהינן התם יאמרו כל הסריקין אסורין סריקי בייתוס מותרין מי יודע כי בדפוס נעשו הכא נמי יאמרו הכל אסורין לספר ולכבס וזה האיש מותר אבל מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד. כי איזורו מוכיח עליו כלומר כשהאין אדם ערום חגור איזור ורוחץ חלוקו כל הרואין יודעין שאין לו אלא חלוק אחד: הבא ממדינת הים. מתניתין דלא כר' יהודה דתניא ר' יהודה אומר הבא ממדינת הים לא יגלח מפני שיצא שלא ברשות אמר רבה לשוט פי' לשוט כמטייל וכמשתעשע כלומר שלא לצורך דברי הכל אסור למזונות כלומר יצא למדינת הים ודחוק לבקש מחיה דברי הכל מותר. כי פליגי ר"י וחכמים כשיצא להרווחא פירוש להתעשר כלומר לסחור ולהרויח. ר"י מדמי ליה לשוט דהא בכאמחייתו מצויה ואסיר ורבנן מדמו לה ליוצא בבקשת מזון ומותבינן עליה. אמר ר' נראין דברי ר' יהודה שיצא שלא ברשות ונראין דבר' חכמים שיצא ברשות ואי אמרינן לא פליגי אלא בהרויחא קשיא א) דר"י ואמר נראין דברי ר' יהודה בהרויחא מכלל דפליגי רבנן עליה

עשה

ועוד נראין דברי חכמים אלא פליגי אפי' לשוט . והאמרת לשוט דברי הכל אסור . ופרקינן הכי קאמר נראין דברי ר' יהודה לחכמים . ומודה להו כשיצא שלא ברשות ומאי ניהו למזונות שאף ר' יהודה לא חלק אלא בהרויחא וקי"ל כסתמא דמתני' דשרי אפי' מאן דנפיק להרויחא וכן אמר הגאון ז"ל אמר שמואל קטן הנולד ברגל מגלחין אותו במועד אין לך בית אסורין גדול ממעי אמו · איני שאם נולד קודם המועד

מסורת הש"ס

[פרש"י ע"ז לקמן יח. ותוס' שם ע"ב]

[שם יז. ע"ש]

פסחים לז. חולין קז:

חולין שם [לקמן יח.] תענית כט:

[תוספ' פ"ב]

[תוספתא שם]

[לקמן יז: תוספתא פ"ב]

נושא
מקור למה אסור להתגלח ולכבס ברגל

נושא/מבנה
II I
ב' לשונות בשאילת ר' זירא בקשר למי שלא הספיק להתגלח ערב הרגל בגלל שהיה עסוק בחיפוש אחר אבידתו
▽△
מעקב אחר המשא ומתן

נושא
מח' תנאים במי שבא במועד ממדינת הים אם מותר לו להתגלח - השאלה (והמחלוקת) תלויה בלמה יצא מלכתחילה:
א- לשוט
ב- למזונות
ג- להרויח (יותר מלמזונות)
מבנה
▽△
מעקב

נושא/מבנה
⋈
ב' לשונות בשמואל בנושא תגלחת (שערות ראשו) של תינוק שנולד
א) ברגל
ב) לפני הרגל
הארה:
במהלך הגמ' יבורר אם יש לומר ככלל: "כל מי שש"ק בו איסור תגלחת ברגל ש"ק בו ג"כ דיני אבלות"

* מיד אחר הסוגריים נמצא התשובה. דתוכם מובא הרקע לתשובה

** לצם הסוגריים - דכאן בסוגיא אנו רוצים להקיש את דין האסור

א) נראה דצ"ל קשיא דרבי אדרבי דברישא אמר נראין כו' ובסיפא אמר נראין דברי חכמים וכו'.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומנודה כו' בירושלמי מקשה וא"ת הני למה התירו : (ב) בא"ד א"נ לפני המועד לא מצאו לו פתח וגילוח כל הראש כמי אסור כו' אבל גילוח של כל הראש אסור משום : (ג) בא"ד והכי דוקא כגון נזיר ומצורע כו' אסור לגלח כל ראשו במועד כו' שמותר לגלח כל ראשו : (ד) ד"ה ושאר כו' א"נ אע"פ שיש דברים אסורות במועד שאין בהן מלאכה אלא טורח כגון פרקמטיא : (ה) בא"ד ואין זה נראה לפי מה שפי' : (ו) ד"ה שאין כו' כמי שאין לו אלא חלוק אחד דמי הס"ד : (ז) ד"ה אומן כו' אע"פ שאין להם אלא אומן אחד לא מיבעיא ליה : (ח) ד"ה אלא כו' פ"ק דשחיטת חולין דקאמר נראין דברי ר' יהודה שמלאה באספה נמי ל"ג ועוד :